

بررسی و شناسایی عوامل مؤثر بر وقوع جرائم خشن در شهرستان دشتستان و ارائه

راهکارهای پیشگیری

یوسف دهقانی^۱، نعیمه مقاتلی^۲، صمد میرفردی^۳

تاریخ دریافت: ۹۴/۰۴/۰۸

تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۵/۲۲

چکیده

مسئله جرم و مصادیق آن یکی از پدیده‌های مهم اجتماعی است که امروزه در تمامی بحران‌های موجود در دنیا سایه سهمگینی انداخته است. هدف از تحقیق حاضر بررسی و شناسایی عوامل مؤثر بر وقوع جرائم خشن در شهرستان دشتستان و ارائه راهکارهای پیشگیری می‌باشد. روش تحقیق حاضر به صورت میدانی و از نوع همبستگی است. جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر شامل کلیه افراد ساکن در شهرستان دشتستان می‌باشد. تعداد ۱۰۰۰ نفر از افراد به شیوه‌ی نمونه‌گیری هدفمند و تصادفی ساده به عنوان نمونه انتخاب شدند. در این پژوهش، از پرسشنامه محقق ساخته و مصاحبه عمیق برای جمع‌آوری اطلاعات و آزمون همبستگی پیرسون و آزمون تی مستقل و تحلیل واریانس برای تحلیل داده‌ها استفاده شد. یافته‌های تحقیق نشان داد که بین میزان وقوع جرائم خشن در افراد مورد مطالعه با توجه به جنسیت، موقعیت جغرافیایی، وضعیت تأهل، تحصیلات، وضعیت بومی و غیربومی بودن، آنان تفاوت معنی‌داری وجود دارد. به علاوه، مشخص شد که ارائه راهکارهای پیشگیری در کاهش میزان وقوع جرائم خشن مؤثر است.

واژه‌های کلیدی: جرائم خشن، دشتستان، آسیب‌شناسی، پیشگیری

۱ - استادیار گروه روانشناسی دانشگاه خلیج فارس بوشهر (نویسنده مسئول) Email: ydeghani@yahoo.com

۲ - دکترای علوم تربیتی (پژوهشگر دفتر تحقیقات کاربردی) Email: N.Moghateli@chmail.ir

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات بوشهر

Email: Samad.KHanimah@Gmail.com

مقدمه

مسئله جرم و مصادیق آن یکی از پدیده‌های مهم اجتماعی است که امروزه در تمامی بحران‌های موجود در دنیا سایه سهمگینی انداخته است. در واقع می‌توان گفت که هم‌اکنون جرم به منزله سرمنشأ تمامی هرج و مرج‌ها و بحران‌ها محسوب می‌شود. شکی نیست که در عصر فناوری و ارتباطات، پلیس در هیچ جامعه‌ای به تنهایی قادر به کنترل و پیشگیری از جرم نیست مگر آنکه مشارکت مردمی را به کمک بطلبد و مشارکت مردمی نیز جامعه عمل نخواهد پوشید مگر از راه آگاه‌سازی. در سایه اطلاع‌رسانی است که پلیس می‌تواند رفتارها و کردارهای قانونمند را به عنوان ارزش در جامعه به عموم معرفی نماید تا افراد با عمل نمودن به آن‌ها به عنوان عضوی مؤثر و فعال در جامعه پذیرفته شوند (قاسمی و برسلطانی، ۱۳۸۹).

پیشگیری از جرم^۴ نوعاً از طریق راه‌حل‌های ثابت و کلیشه‌ای قابل دسترسی نیست، بلکه بیشتر به صورت اجرای اصول اساسی در مراحل مختلف یک فرآیند دیده می‌شود. در سال‌های اخیر نسخه‌هایی از اقدامات پیشگیرانه از قبیل مدل «سارا» (SARA)^۵ و به معنی واریسی، تجزیه و تحلیل، پاسخ و ارزیابی است، ارائه شده‌اند که در پلیس مسئله محور کاربرد دارند. تدابیر منسجم پیشگیری متنوع هستند و برخی از آن‌ها بیشتر نظری و علمی و برخی دیگر جنبه عملیاتی و کاربردی دارند. نگارنده بر همین اساس الگوهای موجود در زمینه فرآیند پیشگیری از جرم را به دو دسته (الف) علمی و (ب) کاربردی، تقسیم کرده و مورد بررسی قرار خواهد داد. لازم به ذکر است که ذکر عنوان «الگوی علمی» به معنی غیرعلمی بودن الگوی دیگر نیست و برعکس نام نهادن «الگوی کاربردی» به الگوی دوم به معنی غیر کاربردی بودن الگوی دیگر نخواهد بود. بلکه، انتخاب این اوصاف صرفاً جهت سهولت در مطالعه است (گیتی، ۱۳۹۲).

نخستین مرحله از فرآیند پیشگیری، مسئله یابی و به بیان دیگر، تعیین الگوی خطر جرم است. این کار از طریق تجزیه و تحلیل الگوی جرم یا هدف‌گیری بزه‌کاران، صورت می‌گیرد. در تجزیه و تحلیلی هر جسمی سه مقوله متفاوت بررسی می‌شود (مظلومان، ۱۳۹۲). این مقوله‌ها عبارت‌اند از:

(۱) مطالعه فضای جغرافیایی بزه مورد نظر؛ (۲) تحلیل ساختار جرم و مباحثان و بزه دیدگان آن؛ و (۳) تحول در نوسانات جرم مذکور در دوره زمانی معین.

4- crime prevention

5- Scanning , Analysis, Response, Assessment

هدف نهایی اقدامات پیشگیرانه ممکن است کاهش جرم یا محدود کردن آن یا جلوگیری از رشد آن باشد. در طرح‌ریزی پیشگیری، باید از اهداف کلی و مبهم صرف‌نظر کرده و هدف را با کمال واقع‌بینی و به طور دقیق مشخص و شاخص‌های ریسک را معین کرد.

مهم‌ترین مسئله‌ای که در بروز یک جرم یا جنایت مورد توجه قرار می‌گیرد؛ این است که چرا این اتفاق رخ داده است و برای رفع این مشکل چه اقداماتی می‌توان انجام داد؟ برای جلوگیری از وقوع جرم و جنایت، معمولاً پیشنهاد‌های ساده‌ای مانند: افزایش تعداد پلیس در خیابان‌ها، استفاده از دوربین‌های مداربسته، روشنایی خیابان‌ها، استفاده از قفل‌های محکم و آموزش ورزش‌های رزمی به افراد برای دفاع از خود، مجازات سنگین، زندانی کردن و ... ارائه می‌شود، اما نظر متخصصان و کارشناسان علمی نشان می‌دهد که موارد فوق برای حل این مشکل اجتماعی تأثیر و ارزش کاربردی چندانی ندارد. برای این که بتوان از بروز جرم و جنایت در جامعه پیش‌گیری کرد، باید در ابتدا عوامل بروز آن را رصد کرده، سپس آن‌ها را یا ریشه کن کرد یا تأثیرگذاری آن‌ها را بر بروز جرم و جنایت کم‌رنگ کرد. پدیده جرم و جنایت در جوامع، بیانگر این مسئله است که عوامل اقتصادی نظیر تورم، نابرابری درآمدی، فقر، بیکاری و ... بر روح و روان افراد جامعه تأثیرگذار بوده و باعث بروز آشفتگی‌های روانی می‌شود که در نهایت فرد را وادار به بروز جرم و جنایت می‌کند (نصل، ۱۳۸۶، ۱۳۸۹).

بنابراین، دو کاربرد عمده پژوهش مذکور تعیین و شناسایی عوامل مؤثر بر وقوع جرائم خشن در شهرستان دشتستان و ارائه راهکارهای پیشگیری از وقوع جرائم خشن در شهرستان دشتستان می‌باشد و نتایج حاصل از این پژوهش مورد استفاده سازمان‌های نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، نیروی انتظامی استان بوشهر، دانشگاه علوم انتظامی، دانشکده‌های علوم انسانی، دادگستری، سازمان بهزیستی و سازمان زندان‌ها خواهد بود. با توجه به مباحث فوق‌الذکر، این سوال مطرح می‌شود که آیا می‌توان عوامل مؤثر بر وقوع جرائم خشن در شهرستان دشتستان را شناسایی و مورد بررسی قرار داد؟ آیا می‌توان راهکارهایی جهت پیشگیری از وقوع جرائم خشن در شهرستان دشتستان ارائه داد؟

روش و طرح تحقیق

روش تحقیق حاضر به صورت میدانی و از نوع همبستگی می‌باشد. در بیشتر پژوهش‌های علوم انسانی نظر به اینکه هدف اصلی از انجام پژوهش بررسی یک موضوع به روش میدانی است می‌توان گفت، پژوهش حاضر از نظر هدف در حیطه‌ی پژوهش‌های کاربردی می‌باشد. از سوی دیگر، با توجه

به اینکه در این پژوهش از روش میدانی، پرسشنامه و مصاحبه عمیق استفاده شده است؛ می‌توان بیان کرد که پژوهش حاضر بر اساس ماهیت و روش گردآوری داده‌ها، یک پژوهش توصیفی-پیمایشی است.

جامعه‌ی آماری

جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر شامل کلیه افراد ساکن در شهرستان دشتستان می‌باشد. تعداد ۱۰۰۰ نفر از افراد به شیوه‌ی نمونه‌گیری هدفمند و تصادفی ساده به عنوان نمونه انتخاب شدند.

نمونه، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه

جمعیت مورد مطالعه متخصصان، محققان و کارشناسان حوزه پیشگیری از جرم در رشته‌های علمی جامعه‌شناسی، علوم انتظامی، جرم‌شناسی و حقوق، مطلعان ساکن فضاهای عمومی و محله-های جرم، و مجرمان دربند بودند. بر اساس جمعیت کل شهرستان دشتستان و نیز به استناد از جدول مورگان تعداد ۱۰۰۰ نفر (شامل ۱۵۰ نفر کارشناس، ۲۵۰ نفر اساتید دانشگاه، ۲۰۰ نفر مجرم دربند، ۳۰۰ نفر مطلع محلی و ۱۰۰ نفر محصل) با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و تصادفی ساده مورد تحقیق و بررسی گرفتند. در بخش کارشناسان، موارد مصاحبه بر اساس تجارب پژوهشی و علمی، در بخش مطلعان هم افراد مطلع محلی مانند معتمدان محلی، و در بخش مجرمان دربند، آن دسته مجرمانی که به دلیل جرائم خشن مورد محاکمه قرار گرفته بودند، به عنوان نمونه انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. قابل ذکر است که به هنگام مصاحبه، پرسشنامه محقق ساخته نیز به افراد مورد مطالعه ارائه شد.

ابزار گردآوری داده‌ها (اطلاعات)

در این پژوهش، محقق از پرسشنامه محقق ساخته و مصاحبه عمیق برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده کرده است. از جمله ابزار گردآوری داده‌ها در تحقیقات علوم رفتاری، مقیاس اندازه‌گیری نگرش است. به طور کلی مقیاس‌ها برای سنجش نگرش‌ها، قضاوت‌ها، عقاید و سایر خصیصه‌هایی که به آسانی قابل اندازه‌گیری نیستند، به کار می‌رود. برای اندازه‌گیری نگرش‌ها می‌توان از مقیاس‌هایی استفاده کرد که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از: مقیاس لیکرت، افتراق معنایی، پرستون، گاتمن و مقیاس فاصله اجتماعی بوگاردوس.

لذا محقق در این پژوهش از رایج‌ترین مقیاس اندازه‌گیری نگرش، یعنی مقیاس لیکرت استفاده کرده است. این مقیاس از مجموعه‌ای منظم از گویه‌ها که به ترتیب خاصی تدوین شده است، ساخته

می‌شود. این گویه‌ها حالت خاصی از پدیده مورد اندازه‌گیری را به صورت گویه‌هایی که از لحاظ ارزش اندازه‌گیری داده‌های فاصله‌ای مساوی است، عرضه می‌کند. برای تدوین گویه‌ها معمولاً از عبارات مساعد و نامساعد درباره پدیده مورد اندازه‌گیری به تعداد مساوی استفاده می‌شود. پاسخ‌دهنده میزان موافقت خود را با هر یک از این عبارات در یک مقیاس درجه‌بندی شده که معمولاً از یک تا پنج «یا هفت» درجه است نشان می‌دهد. سپس پاسخ آزمودنی به هر یک از این گویه‌ها از نظر علمی «رتبه» ارزش‌گذاری می‌شود. حاصل جمع عددی این ارزش‌ها نمره آزمودنی را در این مقیاس به دست می‌دهد.

پرسشنامه بر اساس نظریه اکیلوم (۲۰۰۰) طراحی شد. پرسشنامه این پژوهش حاوی ۲۱ سؤال است که جرائم خشن و راه‌های پیشگیری را مورد بررسی که به وسیله طیف پنج درجه‌ای لیکرت، از "کاملاً درست" تا "کاملاً نادرست" درجه‌بندی شده است. همچنین برای محاسبه روایی (اعتبار) این پرسشنامه آزمون ضریب همبستگی هر سؤال با نمره کل محاسبه شد. که نتایج آن در جدول ۱-۳ به ترتیب آمده است. و برای محاسبه پایایی هم از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار آن ۰/۸۷ حاصل شد.

جدول ۱-۳: ضرایب همبستگی هر سؤال با نمره کل آزمون

سؤال	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
سؤال ۱	۰/۳۵۹	۰/۰۱۵
سؤال ۲	۰/۳۱۲	۰/۰۳۷
سؤال ۳	۰/۳۱۲	۰/۰۳۷
سؤال ۴	۰/۳۰۰	۰/۰۴۶
سؤال ۵	۰/۳۰۰	۰/۰۴۶
سؤال ۶	۰/۴۶۱	۰/۰۰۱
سؤال ۷	۰/۴۶۱	۰/۰۰۱
سؤال ۸	۰/۳۹۳	۰/۰۰۸
سؤال ۹	۰/۴۳۵	۰/۰۰۳
سؤال ۱۰	۰/۴۵۸	۰/۰۰۵
سؤال ۱۱	۰/۳۵۹	۰/۰۱۵

۰/۰۴۶	۰/۳۰۰	سؤال ۱۲
۰/۰۳۷	۰/۳۱۲	سؤال ۱۳
۰/۰۰۳	۰/۴۳۶	سؤال ۱۴
۰/۰۰۸	۰/۳۹۳	سؤال ۱۵
۰/۰۰۱	۰/۵۸۸	سؤال ۱۶
۰/۰۰۳	۰/۴۳۱	سؤال ۱۷
۰/۰۰۴	۰/۴۲۴	سؤال ۱۸
۰/۰۰۳	۰/۴۳۱	سؤال ۱۹
۰/۰۲۹	۰/۳۲۶	سؤال ۲۰
۰/۰۰۱	۰/۴۸۱	سؤال ۲۱

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که سؤالات از ضریب همبستگی خوبی با نمره کل برخوردار هستند.

یافته‌ها

اطلاعات توصیفی متغیرهای تحقیق

در بخش آمار توصیفی با توجه به ویژگی‌های مورد مطالعه جدولی رسم شده است. به همین منظور شاخص‌های آماری، فراوانی، میانگین، درصد و انحراف معیار ارائه می‌گردد.

جدول ۱. توزیع فراوانی بر حسب جنسیت آزمودنی‌ها

شاخص‌ها				جنسیت
انحراف استاندارد	درصد	میانگین	فراوانی	
۱۵.۵۱	٪۷۶.۴	۳۹۷.۲۷	۷۶۴	مرد
۵.۷۹	٪۲۳.۶	۱۲۴.۷۳	۲۳۶	زن
۲۱.۳	٪۱۰۰	۴۲۱.۱۲	۱۰۰۰	کل

داده‌های جدول فوق نشان می‌دهد که ۷۶/۴ درصد از کل آزمودنی‌ها، مردان و ۲۳/۶ درصد را زنان تشکیل می‌دهند.

جدول ۲. توزیع فراوانی بر حسب سن آزمودنی‌ها

شاخص‌ها				سن
انحراف استاندارد	درصد	میانگین	فراوانی	
۱۴.۹۵	٪۸	۱۶۵	۰۸	سال ۲۰-۲۵
۲۹.۹۶	٪۳۳.۱	۳۹۶.۹۸	۳۳۱	سال ۲۶-۳۱
۲۷.۷۹	٪۳۲.۲	۳۸۷.۰۹	۳۲۲	سال ۳۲-۳۷
۱۹.۵۸	٪۱۶	۲۱۲.۰۷	۱۶۰	سال ۳۸-۴۳
۱۶.۵۴	٪۱۰.۷	۱۸۴.۲۲	۱۰۷	سال ۴۴-۵۰
۳۸.۰۳	٪۱۰۰	۴۲۷.۳۴	۱۰۰۰	کل

داده‌های جدول فوق نشان می‌دهد که ۸ درصد از کل آزمودنی‌ها، در گروه سنی بین ۲۰-۲۵ سال، و ۳۳/۱ درصد در گروه سنی بین ۲۶-۳۱ سال، و ۳۲/۲ درصد در گروه سنی بین ۳۲-۳۷ سال، ۱۶ درصد در گروه سنی بین ۳۸-۴۳ سال، و ۱۰/۷ درصد در گروه سنی بین ۴۴-۵۰ سال قرار دارند.

آماره‌های استنباطی

یافته‌های استنباطی بر اساس فرضیه‌های تحقیق به شرح زیر مورد بحث قرار گرفته‌اند:
 فرضیه ۱: بین میزان وقوع جرائم خشن در افراد مورد مطالعه با توجه به جنسیت آنان تفاوت معنی‌داری وجود دارد.
 برای بررسی فرضیه مذکور از روش آماری آزمون تی برای گروه‌های مستقل استفاده شد که نتایج آن در زیر ارائه شده است.

جدول ۳. نتایج تحلیل t گروه‌های مستقل مربوط به مقایسه میزان وقوع جرائم خشن

در افراد مورد مطالعه با توجه به جنسیت

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد	درجه آزادی	t	سطح معناداری (P)
جرائم خشن	پسر	۷۶۴	۶۷/۳۸	۱۹/۶۵	۲/۵۷	۹۹۸	۲/۱۷	۰/۰۰۳
	دختر	۲۳۶	۴۷/۴۵	۱۶/۷۰				

نتایج تحلیل آزمون t گروه‌های مستقل تفاوت معنی‌داری میان جرائم خشن در آزمودنی‌های دختر و پسر با مقدار آماره آزمون $t=2/17$ در سطح $P\text{-Value}=0/003$ نشان می‌دهد. به عبارت دیگر بر اساس جدول ۴-۱۵ مشخص شده است که میزان وقوع جرائم خشن در آزمودنی‌های مرد نسبت به آزمودنی‌های زن به طور محسوسی بیشتر می‌باشد.

فرضیه ۲: بین میزان وقوع جرائم خشن در افراد مورد مطالعه با توجه به موقعیت جغرافیایی آنان تفاوت

معنی‌داری وجود دارد.

برای بررسی فرضیه مذکور از روش آماری آزمون تی برای گروه‌های مستقل استفاده شد که نتایج آن در زیر ارائه شده است.

جدول ۴. نتایج تحلیل t گروه‌های مستقل مربوط به مقایسه میزان وقوع جرائم خشن

در افراد مورد مطالعه با توجه به جنسیت

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد	درجه آزادی	t	سطح معناداری (P)
جرائم خشن	شهری	۷۸۰	۶۷/۳۸	۱۸/۶۵	۱/۵۷	۹۹۸	۲/۲۱۷	۰/۰۰۳
	روستایی	۲۲۰	۵۸/۴۵	۱۶/۲۰				

نتایج تحلیل آزمون t گروه‌های مستقل تفاوت معنی‌داری میان جرائم خشن در آزمودنی‌های ساکن شهر و روستا با مقدار آماره آزمون $t=2/217$ در سطح $P\text{-Value}=0/003$ نشان می‌دهد و می‌توان گفت بین میزان وقوع جرائم خشن در آزمودنی‌های شهری و روستایی تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه ۳: بین میزان وقوع جرائم خشن در افراد مورد مطالعه با توجه به وضعیت تأهل آنها تفاوت

معنی‌داری وجود دارد.

برای بررسی فرضیه مذکور از روش آماری آزمون تی برای گروه‌های مستقل استفاده شد که نتایج آن در زیر ارائه شده است.

جدول ۵. نتایج تحلیل t گروه‌های مستقل مربوط به مقایسه میزان وقوع جرائم خشن

در افراد مورد مطالعه با توجه به وضعیت تأهل

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد	درجه آزادی	t	سطح معناداری (P)
جرائم خشن	مجرد	۱۵۸	۶۷/۱۷	۱۹/۱۳	۱/۵۷	۹۹۸	۱/۴۰۱	۰/۰۲۱
	متأهل	۸۴۲	۴۳/۱۴	۱۴/۱۷				

نتایج تحلیل آزمون t گروه‌های مستقل تفاوت معنی‌داری میان جرائم خشن در آزمودنی‌های مجرد و متأهل با مقدار آماره آزمون $t = 1/401$ در سطح $P\text{-Value} = 0/021$ نشان می‌دهد و مشخص شده است که میزان وقوع جرائم خشن در آزمودنی‌های مجرد نسبت به آزمودنی‌های متأهل به طور محسوسی بیشتر می‌باشد.

فرضیه ۴: بین میزان وقوع جرائم خشن در افراد مورد مطالعه با توجه به تحصیلات آنان تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

برای پاسخ به این سؤال آزمون تحلیل واریانس یک راهه (ANOVA) محاسبه شد که نتایج آن در جدول ذیل نشان داده شده است:

جدول ۶. مقایسه بین جرائم خشن بر حسب تحصیلات آزمودنی‌ها

سطح معنی‌داری	F	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	آماره متغیر
۰/۰۰۳	۰/۳۹	۳۱/۷۶۱	۴	۱۲۷/۰۴۵	بین گروه‌ها
		۱۷۹/۶۱۵	۹۹۵	۷۴۲۱/۶۲۱	درون گروه‌ها
			۹۹۹	۷۵۴۸/۶۶۶	کل

نتایج جدول ۶ و ۷ نشان می‌دهد که بین آزمودنی‌ها از لحاظ ارتکاب جرائم خشن بر حسب تحصیلات تفاوت معنی‌داری وجود دارد. همچنین، نتایج آزمون تعقیبی شفه نشان داد که به ترتیب آزمودنی‌های با تحصیلات سیکل، دیپلم، فوق‌دیپلم، لیسانس، فوق‌لیسانس و دکتری در معرض جرائم خشن می‌باشند.

جدول ۷. نتایج آزمون شفه بر حسب تحصیلات آزمودنی‌ها

گروه‌ها	میانگین	F	سطح معنی‌داری
سیکل	۱۴۲/۱۲۴	۰/۳۹	۰/۰۱۰
دیپلم	۱۲۷/۱۰۴	۰/۳۹	۰/۰۱۳
فوق دیپلم	۱۰۴/۱۰	۰/۳۹	۰/۰۱۴
لیسانس	۸۷/۰۷۴	۰/۳۹	۰/۰۰۱
فوق لیسانس	۶۰/۲۳	۰/۳۹	۰/۰۰۲
دکتری	۱۳/۲۱	۰/۳۹	۰/۰۰۵

فرضیه ۵: بین میزان وقوع جرائم خشن در افراد بومی و غیربومی شهرستان دشتستان تفاوت معنی‌داری وجود دارد
 برای بررسی فرضیه مذکور از روش آماری آزمون تی برای گروه‌های مستقل استفاده شد که نتایج آن در زیر ارائه شده است.

جدول ۸. نتایج تحلیل t گروه‌های مستقل مربوط به مقایسه میزان وقوع جرائم خشن

در افراد مورد مطالعه با توجه به وضعیت بومی و غیربومی بودن

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد	درجه آزادی	t	سطح معناداری (P)
جرائم خشن	بومی	۶۵۴	۴۵/۲۱	۱۵/۲۸	۱/۷۰	۹۹۸	۱/۷۲۱	۰/۰۰۴
	غیربومی	۳۴۶	۶۴/۱۹	۱۹/۱۹				

نتایج تحلیل آزمون t گروه‌های مستقل تفاوت معنی‌داری میان جرائم خشن در آزمودنی‌های بومی و غیربومی با مقدار آماره آزمون $t = 1/721$ در سطح $P\text{-Value} = 0/004$ نشان می‌دهد. به عبارت دیگر بر اساس جدول ۸ مشخص شده است که میزان وقوع جرائم خشن در آزمودنی‌های غیربومی نسبت به بومی به طور محسوسی بیشتر می‌باشد.
 فرضیه ۶: ارائه راهکارهای پیشگیری در کاهش میزان وقوع جرائم خشن مؤثر است.

جدول ۹. نتایج آزمون معنی‌داری رابطه‌ی بین راهکارهای پیشگیری و وقوع جرائم

خشن

متغیرها	شاخص	راهکارهای پیشگیری	جرائم خشن
راهکارهای پیشگیری	ضریب همبستگی پیرسون	1	-.83**
	سطح معنی‌داری		.001
	تعداد	1000	1000
جرائم خشن	ضریب همبستگی پیرسون	-.83**	1
	سطح معنی‌داری	.001	
	تعداد	1000	1000

** $p < 0.01$

نتایج به‌دست آمده از انجام آزمون معنی‌داری ضریب همبستگی پیرسون بیانگر آن است که بین دو متغیر راهکارهای پیشگیری و وقوع جرائم خشن در سطح 0.01 رابطه‌ی معنی‌دار وجود دارد. می‌توان نتیجه گرفت، با ارائه راهکارهای پیشگیری، جرائم خشن کاهش می‌یابد. به عبارت دیگر، هرچه ارائه راهکارهای پیشگیری قوی‌تر شود، میزان جرائم خشن نیز کاهش می‌یابد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام این پژوهش بررسی و شناسایی عوامل مؤثر بر وقوع جرائم خشن در شهرستان دشتستان می‌باشد. نتایج پژوهش حاضر به صورت مستقیم با پژوهش‌های صادقی و همکاران (۱۳۸۳، ۱۳۹۰)؛ حسینی نجات (۱۳۸۳)؛ بارتل (۱۹۹۵)؛ کلی (۲۰۰۰) و وربای و باربر (۲۰۰۹) همخوان است. یافته‌های پژوهش فرضیه اول را مورد تأیید قرار دادند. نتایج نشان داد که بین جنسیت و گرایش به جرائم خشن تفاوت معنی‌دار وجود دارد. و میزان گرایش به جرم در بین زنان و مردان متفاوت است. محققان می‌گویند چون از دختران نسبت به پسران مراقبت‌های بیشتری به عمل می‌آید بنابراین دختران بیشتر از پسران تلاش می‌کنند تا خود را بر مقرراتی که تعلیم دیده‌اند انطباق دهند. باید قبول کرد که این توجیهات آماری، بیولوژی و جامعه‌شناسی توأمأً علت موجه این اختلاف باشند. به طور کلی می‌توان گفت تفاوت جنسیت در اعمال بزهکارانه ناشی از تفاوت در

اجتماعی شدن مرد و زن دانست. بان در سال ۱۹۸۹ دریافت که میزان جنایت در زنان با میزان مطیع بودن آنها و عدم استقرار آنها در جامعه وابسته است. یعنی جوامعی که در آن به نقش سنتی زن تاکید زیادی می‌کند فرصت محدودی را به او می‌دهند تا دست به اعمال جنایی بزند و به نظر می‌رسد که تعادل عوامل زیستی و جامعه‌پذیری به طرق مختلف در ایجاد تفاوت‌های فردی و جرائم شدید اثر داشته باشد.

نتایج تحلیل آزمون t گروه‌های مستقل تفاوت معنی‌داری میان جرائم خشن در آزمودنی‌های ساکن شهر و روستا نشان داد و می‌توان گفت بین میزان وقوع جرائم خشن در آزمودنی‌های شهری و روستایی تفاوت معناداری وجود دارد و فرض پژوهش تأیید شد و مشخص شد که آزمودنی‌های شهری نسبت به آزمودنی‌های ساکن روستا مرتکب جرائم خشن بیشتری می‌شوند. این یافته با یافته‌های بسیاری از تحقیقات صورت گرفته مثلاً، فلیشر (۱۹۶۳)؛ فلیشر (۱۹۶۶)؛ امرولو و همکاران (۲۰۰۱) همخوان می‌باشد. جامعه روستایی افراد به دلیل زندگی جمعی و قومی و آشنایی نزدیکی که با یکدیگر دارند، زود شناخته می‌شوند و به خاطر ترس از آبروی خود دست به جرم نمی‌زنند؛ اما این افراد وقتی از جامعه خود بیرون آیند دیگر این نظارت‌های جمعی وجود ندارد و فرد خود را غریبه‌ای می‌بیند و جرات انجام جرم را به دست می‌آورد و فرد با نوعی خلاء هنجاری روبه‌رو می‌شود که او را به سوی جرم سوق می‌دهد.

نتایج حاصل از تحلیل آزمون t گروه‌های مستقل تفاوت معنی‌داری میان جرائم خشن در آزمودنی‌های مجرد و متأهل نشان داد و می‌توان گفت بین میزان وقوع جرائم خشن در آزمودنی‌های مجرد و متأهل تفاوت معناداری وجود دارد و فرض پژوهش تأیید می‌شود. این یافته با یافته‌های صادقی و همکاران (۱۳۸۳)؛ حسینی نجات (۱۳۸۳)؛ فلیشر (۱۹۶۶)؛ ویتیک و سیمون (۲۰۰۴) و ربای و باربر (۲۰۰۹) همخوان می‌باشد. از نظر بهداشت روانی، افرادی که در ازدواج خود موفق بوده‌اند کمتر دچار بیماری‌های روانی می‌شوند. بنابراین ازدواج می‌تواند عامل مهمی برای پرهیز از خطا و سببی برای سلامت تن و روان باشد به طوری که در بین کسانی که به بیمارستان‌های روان‌پزشکی مراجعه می‌کنند افراد مجرد بیشتر به چشم می‌خورند.

نتایج نشان می‌دهد که بین آزمودنی‌ها از لحاظ ارتکاب جرائم خشن بر حسب تحصیلات تفاوت معنی‌داری وجود دارد. همچنین، نتایج آزمون تعقیبی شفه نشان داد که به ترتیب آزمودنی‌های با تحصیلات سیکل، دیپلم، فوق‌دیپلم، لیسانس، فوق‌لیسانس و دکتری در معرض جرائم خشن می‌باشند. این یافته با برخی یافته‌های پژوهشی مانند، صادقی و همکاران (۱۳۸۳)؛ حسینی نجات

(۱۳۸۳)؛ کلی (۲۰۰۲) و وربای و باربر (۲۰۰۹) همخوان می‌باشد. انتظار و تصور عمومی این است که با بالا رفتن میزان تحصیلات، نرخ جرم نیز کاهش یابد، البته آمار و اطلاعات موجود نیز این گمانه را تأیید می‌کند لیکن این توقع که برخورداری از تحصیلات عالی باعث ریشه‌کنی پدیده جرم بشود، قدری دور از واقعیت است. بررسی این پدیده با نگاه جرم‌شناختی یافته‌های جالبی را در پی دارد (صادقی و همکاران، ۱۳۸۳).

نتایج تحلیل آزمون t گروه‌های مستقل تفاوت معنی‌داری میان جرائم خشن در آزمودنی‌های بومی و غیربومی نشان می‌دهد، بنابراین می‌توان گفت بین میزان وقوع جرائم خشن در آزمودنی‌های بومی و غیربومی تفاوت معناداری وجود دارد و فرض پژوهش تأیید می‌شود. با تغییر خاستگاه فرهنگی مبدأ مهاجرت این افراد، گرایش به نوع جرم ارتكابی آن‌ها نیز تغییر کرده است. مهاجرت و جابجایی مکانی تأثیرات متعدد اجتماعی و اقتصادی بر جامعه مبدأ و مقصد مهاجرت می‌گذارد. دگرگونی ساختار سنی، جنسی، کاهش یا افزایش کارایی اقتصادی، تغییر در سطح تولید و نرخ نیروی کار از جمله این تغییرات محسوب می‌شوند. از طرفی کسانی که به دنبال شرایط زندگی بهتر و مناسب‌تر مهاجرت می‌کنند با مشکلات متعددی چون عدم آشنایی با محیط جدید، انتخاب مسکن، اشتغال، کسب درآمد، و برقراری ارتباط با دیگران مواجهند. مهمتر این که تفاوت‌های فرهنگی، سبک زندگی و ارزش‌های حاکم بر دو جامعه مبدأ و مقصد مهاجرت، موجب می‌شود رد معرض آسیب‌های اجتماعی قرار گیرند و سهل‌تر به دام افراد کج‌رو اجتماع گرفتار شوند.

نتایج به‌دست آمده از انجام آزمون معنی‌داری ضریب همبستگی پیرسون بیانگر آن بود که بین دو متغیر راهکارهای پیشگیری و وقوع جرائم خشن رابطه‌ی معنی‌دار وجود دارد. از رابطه معکوس حاصله شده بین راهکارهای پیشگیری و وقوع جرائم خشن می‌توان نتیجه گرفت، با ارائه راهکارهای پیشگیری، جرائم خشن کاهش می‌یابد. به عبارت دیگر، هرچه ارائه راهکارهای پیشگیری قوی‌تر شود، میزان جرائم خشن نیز کاهش می‌یابد. این یافته با برخی یافته‌های صادقی و همکاران (۱۳۸۳)؛ حسینی نجات (۱۳۸۳)؛ کلی (۲۰۰۲) و وربای و باربر (۲۰۰۹) همخوان می‌باشد. در تبیین یافته فوق می‌توان به مفهوم پیشگیری و انواع آن و سهم هر کدام در کنترل جرائم خشن پرداخت. پیشگیری از جرم اقسام گوناگونی دارد که در یک تقسیم‌بندی به پیشگیری کیفری و غیر کیفری منقسم می‌گردد. به طور کلی هدف پیشگیری، کاهش شیوع و بروز طول مدت شیوع و ناتوانی باقیمانده از یک رخداد است و در سه سطح صورت می‌گیرد. پیشگیری اولیه عبارت است از برنامه‌ها و خدماتی که به جمعیت عمومی به منظور جلوگیری از وقوع یک رخداد ارائه می‌شوند.

پیشگیری ثانویه عبارت است از برنامه‌ها و خدماتی که در مراحل اولیه بروز رخداد ارائه می‌شود و منجر به شناخت به موقع و جلوگیری از پیشرفت و طولانی مدت شدن آن می‌گردد. پیشگیری ثالث برنامه‌ها و خدماتی را در بر می‌گیرد که هدفشان، کاستن از شیوع آثار و ناتوانی حاصل از وقوع رخداد می‌باشد. پیشگیری کیفری عمدتاً ماهیت کیفری داشته و بر عهده قوه قضائیه می‌باشد. مخاطبان این نوع پیشگیری مجرمان می‌باشد. اقدامات پیشگیرانه از جرم با جرم انگاری رفتارها و کیفر دادن مرتکبین این رفتارهای مجرمانه و اغلب در راستای پیشگیری از تکرار جرم انجام می‌گیرد. پیشگیری غیر کیفری شامل تدابیری است که ماهیت غیر کیفری داشته و بیشتر در راستای پیشگیری از بزه و نه تکرار آن اتخاذ می‌شود. پیشگیری اجتماعی و پیشگیری وضعی از جدیدترین طبقه‌بندی انواع پیشگیری غیر کیفری به شمار می‌آید.

پژوهش حاضر نیز مانند سایر پژوهش‌ها محدودی‌هایی دارد. از جمله اینکه، این پژوهش از نظر مکانی فقط به استان بوشهر محدود شده است. و نتایج حاصل از این پژوهش مبتنی بر ارتباط سنجی است و لذا استنباط علت و معلولی از نتایج آن چندان منطقی نیست. مجری تحقیق حاضر ادعا نمی‌کند که کلیه عوامل موثر بر جرائم خشن شهرستان دشتستان مورد بررسی قرار گرفته است و در واقع هدف این تحقیق نیز این نبوده است بلکه هدف اصلی این بوده است که نقش مهم‌ترین عوامل اثربخش را مورد سنجش قرار دهد لذا پیشنهاد می‌شود جهت دستیابی به مدل‌های نظری به بررسی نقش عوامل دیگری از جمله اوضاع سیاسی و اقتصادی شهرستان دشتستان، موقعیت جغرافیایی، سوابق تاریخی، نقش احزاب، دسترسی به منابع و اطلاعات علمی، نقش خانواده، ارزش‌های جامعه و فرهنگ کار نیز پرداخته شود.

منابع

الف) فارسی

- ۱- حسینی نجات، محمد (۱۳۸۳). مطالعه علل اقتصادی وقوع جرم بر اساس مدل. *مجله طراحی و بودجه*، ۳۵: ۹۵-۸۱.
- ۲- صادقی فسایی، سعید؛ قادری، سجاد. (۱۳۹۰). ارزیابی تاثیرات اجتماعی از جرم پیشگیری از مدیر برنامه از فضاهای شهری عمومی: مطالعه موردی: این پدیده از ارادل و اوباش. *مجله مسائل اجتماعی در ایران*، ۳(۲): ۹۳-۹۰.
- ۳- صادقی، حسین. (۱۳۸۳). تحلیل فاکتورهای موثر بر جرم. *مجله پژوهش اقتصادی*، ۶۸: ۶۸-۹۰.
- ۴- قاسمی، محمد؛ برسلطانی سجاد. (۱۳۸۹). رسانه‌ها و پیشگیری از جرم (با تاکید بر پلیس تلویزیون). *مجله نظم و امنیت، پلیس*، ۳(۳): ۶۵-۸۵.
- ۵- گیتی، خسرو، (۱۳۹۲). «نظم عمومی»، *مجله‌ی حقوقی وزارت دادگستری*، تهران، شماره‌ی سوم.
- ۶- مظلومان، رضا (۱۳۹۲). *جرم‌شناسی*. جلد ۲، تهران: نشر جرم.
- ۷- نصل، محمد. (۱۳۸۹). فرایند پیشگیری از جرم. *مجله حقوق*، ۴۰ (۱): ۳۳۴-۳۱۲۷.
- ۸- نصل، محمد. (۱۳۸۶). *پلیس و راهکارهای پیشگیری از وقوع جرم*. تهران: انتشارات نیسا.

ب) غیر فارسی

- 1-Bartol, C. R. (1995). *Criminal behavior*. USA.
- 2-Bonn, R. L. (1984). *Criminology*. U.S.A; MS Graw_Hill.
- 3-Ehrlich, B. (1973). Participation in Illegal Activities: A Theoretical and Empirical Investigation. *Journal of Political Economy*, 31 (3), 521-569.
- 4-Ekblom, P. (2000). *Future Crime Prevention – a 'mindset kit' for the seriously foresighted, Policing and Reducing Crime Unit; Home Office*. London, U.K.; Obtained from: www.crimereduction.gov.uk.
- 5-Fleisher, B. (1966). The Effect of Income on Delinquency. *American Economic Review*, 56, 118-137.

- 6-Fleisher, B. (1963). The effect of Unemployment on Juvenile Delinquency. *Journal of Political Economy*, 71 (6), 543-555
- 7-Imrohoraglu, A., Merlo, A., & Rupent, P. (2001). *What Accounts for the Decline in Crime*, Federal Reserve Bank of Cleveland, WP 0008.
- 8-Kelly, M. (2000). Inequality and Crime. *The Review of Economics and Statistics*, 82 (4), 530
- 9-Verdaey, A., & Bharbar, S. (2009). Effectiveness of traditional and modern patterns in crime prevention police. *Journal - Research social order*, 1 (1), 111-135.
- 10-Whitbeck, L. B., & Simons, R. L. (2004). Life on the streets: The victimization of runaway and homeless adolescents. *Youth and Society*, 4(2), 142-148.